

Länsstyrelsen
Gävleborg

Dnr
511-9221-06
00-001-064

Bevarandeplan för *Älvåsen*

Upprättad: 2006-12-15

Namn:	Älvåsen
Områdeskod:	SE0630222
Områdestyp:	SCI (Art- och habitatdirektivet)
Area:	428,6 ha
Skyddsform:	Naturresevat
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen
Kommun:	Nordanstig
Mittpunktskoordinat:	154957/6882841
Markägare:	Privat/ Statlig
Nyttjanderätter:	outrett
Lägesbeskrivning:	Ca 4 km S Hassela

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
1. ALLMÄNT OM NATURA 2000 OCH BEVARANDEPLANER.....	3
1.1 NATURA 2000.....	3
1.2 BEVARANDEPLANER	3
2. BEVARANDESYFTE.....	4
2.1 ÖVERGRIPANDE BEVARANDESYFTE	4
2.2 INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT ART- OCH HABITATDIREKTIVET	4
2.3 BEVARANDEMÅL	4
3. OMRÅDESBESKRIVNING	5
3.1 ALLMÄN OMRÅDESBESKRIVNING	5
3.2 BEVARANDEVÄRDEN SOM EJ ÄR UTPEKADE I EG-DIREKTIVEN	5
4. BESKRIVNING AV NATURTYPER OCH ARTER.....	6
4.1 NATURTYPER.....	6
4.2 ARTER	7
5. HOTBILD	7
5.1 NATURTYPER.....	7
5.2 ARTER	8
6. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	8
6.1 OMRÅDESSKYDD	8
6.2 SKÖTSELÅTGÄRDER.....	8
7. BEVARANDESTATUS IDAG.....	8
7.1 BEVARANDESTATUS FÖR OMRÅDET	8
7.2 BEVARANDESTATUS FÖR ARTER OCH NATURTYPER	9
8. ÖVERVAKNING OCH UPPFÖLJNING	9

BILAGOR:

KARTA

1. Allmänt om Natura 2000 och bevarandeplaner

1.1 Natura 2000

Medlemsländerna inom Europeiska Unionen, EU, bygger för närvarande upp ett nätverk av värdefulla naturområden som är av särskilt intresse från naturvårdssynpunkt. Nätverket kallas Natura 2000. Syftet är att värna om vissa naturtyper, arter och deras livsmiljöer som är skyddsvärda ur ett EU-perspektiv. Vissa naturtyper och arter är prioriterade, vilket innebär att extra hänsyn ska tas till dessa.

Skapandet av Natura 2000 är en av EU:s viktigaste åtgärder för att bevara biologisk mångfald. Det är unionens bidrag till förverkligandet av intentionerna i bl.a. Bernkonventionen och konventionen om biologisk mångfald. Natura 2000 har tillkommit med stöd av EG:s art- och habitatdirektiv (Rådets Direktiv 92/43/EEG) samt fågeldirektivet (Rådets Direktiv 79/409/EEG). EG-direktiven är en form av EU-lagar som medlemsstaterna är skyldiga att införliva i det egna regelverket och tillämpa inom landet. Direktiven binder medlemsstaterna till ett visst mål, men ger de nationella myndigheterna rätt att välja hur målen ska uppnås.

Alla områden i Natura 2000-nätverket är av riksintresse enligt 4:e kapitlet Miljöbalken, vilket bland annat innebär att områdets naturvärden får stor tyngd vid prövning av eventuella exploateringsintressen. Dessutom infördes år 2001 en *tillståndplikt* för åtgärder/verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område.

1.2 Bevarandeplaner

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som bedöms vara nödvändiga utifrån den hotbild som finns. I planen beskrivs även de ekologiska förutsättningar som behövs för att området skall bidra till att upprätthålla arterna och naturtyperna i "gynnsam bevarandestatus". Detta innebär lite förenklat att "ängen ska förbli äng" och att "naturskogen ska fortsätta att vara naturskog", och att arterna ska fortleva i livskraftiga bestånd. Begreppet "gynnsam bevarandestatus" är närmare definierat i habitatdirektivet liksom i Förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken (SFS 1998:1252). Bevarandeplanen har flera viktiga funktioner att fylla i den fortgående processen att sköta och förvalta Natura 2000-områden bl.a:

- Underlag för tillståndsprövningar enligt 7 kap 28a- 29 §§ miljöbalken och framtagande av miljökonsekvensbeskrivningar enligt 6 kap miljöbalken.
- Fungera som referensnivå för den framtida, med jämna mellanrum återkommande, övervakningen och uppföljningen av gynnsam bevarandestatus.
- Fungera som *vägledning* för vård- och förvaltningsåtgärder t.ex. skötselplaner, naturvårdsavtal mm
- Upplysa och kommunicera med olika intressenter t.ex. markägare om vad som ska bevaras och vad som krävs för att nå bevarandemålen.

2. Bevarandesyfte

2.1 Övergripande bevarandesyfte

Huvudsyfte med området är att bevara ett värdefullt skogsområde och de arter som är knutna till denna typ av miljöer.

2.2 Ingående naturtyper och arter enligt Art- och habitatdirektivet

I tabellerna nedan anges de naturtyper och arter som anmälts inom området. Naturtypernas ungefärliga utbredning framgår av kartbilagan. Arealerna och naturtyperna kan komma att justeras efter den inventering ("basinventeringen") som genomförs nationellt under 2005-2008.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet

Kod	Naturtyp	Anmäld areal		Bedömd areal 2006	
		Areal (ha)	Andel (%)	Areal (ha)	Andel (%)
9010	*Västlig taiga	360	84	364	85
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	4,3	1	8	2

* = Prioriterad naturtyp

Tabell 2. Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Art
1951	Sötgräs (<i>Cinna latifolia</i>)

2.3 Bevarandemål

Bevarandemålen kommer att kompletteras/justeras vartefter ny kunskap tillkommer, t ex via basinventeringen.

9010 *) Västlig taiga

- Utbredningen av västlig taiga är minst 364 ha.
- Partierna med yngre skog (se bifogad översikt) ingår på sikt i arealen Västlig taiga.
- Träskiktet är flerskiktat och har naturlig förnygring.
- Gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier finns i området.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna, t.ex. blåsippa och gullpudra. Uppföljningsbara arter och förekomstnivåer för området fastställs efter genomförd basinventering.
- Ovanliga och rödlistade arter knutna till naturskog, t ex långskägg och aspgelélav, ska kunna återfinnas i området.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

- Utbredningen av naturtypen är minst 8 ha.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. Uppföljningsbara arter och förekomstnivåer för området fastställs efter inledande basinventering.
- Naturlig hydrologisk regim råder.

1951 Sötgräs

- Populationen med Sötgräs skall bestå av åtminstone 300 plantor.
- Uppföljningsbara förekomstnivåer för arten fastställs efter inledande bas inventering.

3. Områdesbeskrivning

3.1 Allmän områdesbeskrivning

Tre och en halv mil innanför Hälsingekusten reser sig Älvåsens massiv, ett par tusen hektar stort, mäktigt, med mestadels branta sluttningar och ett antal toppar över 400 m. Den högsta toppen, Luråsen, tangerar 500 meters nivån. Höjden, storleken och det kustnära läget, ger området hög årlig nederbörd och hög humiditet, dimmor är vanliga. Området är tillräckligt stort och högt för att rymma kvalitéer, typiska för flera vegetationszoner. Här finns sydliga inslag med bl.a. ädla lövträd i sydväxtbergslägen och höjdlägesskog av fjällskogstyp med inslag av arter typiska för fjällskog, t.ex. fjällbräken. Den höga humiditeten och nederbörden, ”oceaniteten”, gynnar även arter med utpräglat sydvästlig utbredning i landet, t.ex. vågig sidenmossa. Områdets främsta klenod är nog ändå långskäggsraven, i vårt land främst en höghöjdsart med förekomsterna i branta, bergiga områden. Här finns också björn och gammelskogsfåglar som tjäder, lavskrika och tretåig hackspett.

Älvåsen är utpekad som riksintresse för naturvård. Ett flertal avverkningar har utförts i området och inverkat negativt på områdets långskäggslokaler. Avverkningar har även drabbat Älvåsbäckens ravin, typlokalen för sötgräset i Sverige, som här återfanns första gången 1864. Öster om ravinen finns idag även ett par hyggen där enstaka lönnar finns kvar men där hela lönnförekomsten räknar grovt skattat 200 ex. med majoriteten växande i angränsande granskog, med blåsippa som karaktärsväxt på marken. Dessa och andra sentida avverkningar har delvis påverkat områdets naturvärden, men områdets skogshistorik, områdets storlek och dess potential ur naturmiljösynpunkt medverkar ändå till att här finns ett stort ”kärnområde” med höga naturvärden som har bevarandevärde av högsta prioritet.

I några bergbranter finns riktigt gamla tallar, uppskattningsvis 400- 500-åriga träd. Sådana står i nordluten, omkring Svinhällarna, men finns även tex. på en bergknalle NV Åsvallen. Gammeltallarna är i många fall märkta av brand. En torraka i hällmarken i nordluten nedom Svinhällarna har övervallningar efter fem bränder. Här finns också talrika lågor i olika nedbrytningsstadier. Höjdlägesgranskogen har i många fall hög ålder. En stubbe efter en gran i väglinjen på Högåsen visade 260 år. Här finns en del lågor, men andelen död ved i granområdena är inte anmärkningsvärt hög. Död lövved finns på många ställen som mer eller mindre döda gammelsälgar, men vanligast är nerhuggna lövträd.

Hassela Sport & Konferenscenter ligger i direkt anslutning till reservatets västra gräns. Inom området finns ett fritidshus med avstyckad tomt, vandringsleder och några vindskydd.

3.2 Bevarandevärden som ej är utpekade i EG-direktiven

Jordbrukskulturen har funnits i området sedan lång tid. Här finns flera fäboddar, här har säkert svedjebruket varit viktigt, såväl för brukare av svenskfäboddar, som svensk- och finngårdar (Gothe 1942). Här har kolats milor och här har dimensionsavverkats och följts efter med modernt skogsbruk. En tidig anläggning för strömproduktion låg i Älvåsbäcken och Älvsjön är något dämnd för denna anläggning. Ändå har några områden undgått nämnvärd kulturpåverkan.

Förutom den ovan nämnda långskäggsraven återfinns ett flertal rödlistade arter i området. I Älvåsbäckens bäckravin växer t ex tre av landets mest sällsynta skogsgräs, nämligen köseven, skogssvingel och sötgräs.

4. Beskrivning av naturtyper och arter

4.1 Naturtyper

9010 Västlig taiga

Definition av naturtypen:

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik mark. Enstaka områden finns i kontinental region. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska barrträd och triviala lövträd, dock inte fjällbjörk.

Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.

Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis.

Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

Karaktärsarter: tall, gran, björk och asp samt andra inhemska trädslag som inslag i trädskiktet, lingon, mjölon, ljung, blåbär, kråkbär, krustätel, harsyra, ekorrbär, ängskovall, skogsstjärna och knärot, väggmossa, husmossa, kammossa, kvastmossor och ren- och bägarlavar.

Ekologiska förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

En viktig förutsättning är en kontinuitet av träd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t.ex. stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand. Förekomst av substrat är en förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen, samt även för vedlevande insekter. Exempel på substrat: Död ved; grenar, torrträd, lågor m.m. i olika nedbrytningsstadier. Lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd) av t.ex. asp, sälg och rönn är viktiga substrat, och dessutom viktiga som hålträd för fåglar.

I dagsläget har naturtypen på Älvåsen stor potential och goda förutsättningar för gynnsam bevarandestatus. Om området lämnas för fri utveckling och hydrologin inte påverkas kommer med stor sannolikhet dess värde som naturskog med stor betydelse för rödlistade arter att bibehållas. Områdena med ungskog bedöms kunna utvecklas till västlig taiga på sikt.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

Definition av naturtypen:

Naturtypen är heterogen och omfattar mossar och kärr, fattiga till intermediära, öppna eller mycket glest trädbevuxna myrar. De myrtyper eller myrelement som kan inkluderas är plana eller svagt välvda mossar och tillhörande laggkärr, nordlig mosse, plana (topogena) kärr, sluttande (soligena; lutning >3%) kärr – i synnerhet backkärr (lutning >8%) – samt torvbildande mader (sumpkärr). Torvtäcket är normalt minst 30 cm djupt, men kan vara

tunnare i unga myrar. Gungflyn, mjukmattegolv med vanligen mossrik vegetation som pga. luftvävnad i rotsystemet flyter på vatten eller lös gyttja, inkluderas oavsett torvdjup. Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre tubbildningar. Trädskikt bestående av träd högre än tre meter får inte ha mer än 30% krontäckning.

Två undergrupper kan urskiljas:

- Svagt välvda mossar
- Kärr och gungflyn (kan indelas i fattiga och intermediära för uppföljningen)

Ekologiska förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

Myrtyperna i området utgörs av svagt välvda mossar samt delvis öppna plana kärr. Naturtypen har sin huvudsakliga utbredning i de höglänta partierna i västra delen av reservatet. Myrarnas hydrologi och hydrokemi får inte påverkas genom t ex dikning eller körning på otjälad mark.

4.2 Arter

1951 Sötgräs

Ekologiska förutsättningar och förekomst i området:

Arten är torktålig, ljuskrävande och konkurrenssvag. Den växer huvudsakligen i skog. Den kräver relativt hög luftfuktighet och skydd mot direkt solexponering. Den förekommer i två typer av miljöer, fuktiga bäckraviner nedskurna i finsediment och på torra blockfält på berg. Älvåsbäckens ravin utgör en typlokal för sötgräs i Sverige. Vid en inventering år 1986 hittades här ca 300 plantor. Avverkningar har dock drabbat delar av bäckravinen, vilket skulle kunna påverka populationen av sötgräs negativt.

5. Hotbild

Vid beskrivandet av saker som kan skada de utpekade naturvärdena i ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom skydd eller skötselåtgärder.

Att en åtgärd är angiven som hot gör att man ska vara extra uppmärksam. Åtgärden kan vara tillståndspliktig. Hur och var i området åtgärden utförs och vilken hänsyn som tas kan vara avgörande för om åtgärden påverkar området på ett betydande sätt eller inte, dvs är tillståndspliktig eller inte.

Området är avsatt som naturreservat och är därigenom skyddat mot de flesta åtgärder, t ex skogsbruk och anläggning av väg i området, som har bedömts kunna skada dess naturvärden. Om nuvarande skyddsstatus ändras kan dock hotbilden förändras.

5.1 Naturtyper

Tabell 3. Hot mot ingående naturtyper

Naturtyp	Hot
9010 Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> • Exploatering för samhällsbyggande av olika former, t ex skogsbilvägar, utvidgning av befintlig skidanläggning, anläggning av vindkraftverk etc. • Olika former av skogsbruk. • Markavvattning eller skyddsdikning i eller utanför området som påverkar markhydrologin.

	<ul style="list-style-type: none"> • Spridning av kalk, aska och gödningsämnen ger förändringar på vegetationens artsammansättning. • Granetablering i lövdominerade eller luckiga delar.
7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> • Markavvattning eller skyddsdikning i eller utanför området som påverkar hydrologin eller hydrokemi på ett negativt sätt • Skogsbruk och andra företag som innebär att närliggande skogar avverkas kan innebära att näringsämnen och tungmetaller läcker ut på myren och att de hydrologiska förhållandena ändras. • Genom att anlägga skogsbilvägar över eller i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras. • Spridning av kalk, aska och gödningsämnen ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. • Körning på otjälad eller svagt tjälad myrmark.

5.2 Arter

Tabell 4. Hot mot ingående art

Art	Hot
1951 Sötgräs	<ul style="list-style-type: none"> • Ovarsamt skogsbruk, anläggning av skogsbilväg och annan exploatering. • Risk för negativa genetiska effekter p.g.a. små isolerade delpopulationer.

6. Bevarandeåtgärder

6.1 Områdesskydd

Området är skyddat i form av naturreservat sedan 2003. Ytterligare skydd bedöms ej vara aktuellt.

6.2 Skötselåtgärder

Bevarandemålen för reservatet överensstämmer med bevarandemålen för Natura 2000-området, och skötselåtgärderna nedan är desamma som i skötselplanen. I övrigt gäller föreskrifterna i reservatsbeslutet.

9010 Västlig taiga och 7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

Löpande skötsel:

- I princip fri utveckling.
- I de delar där lövrikedomen är stor kan det bli aktuellt med uthuggning av gran.
- I de yngre bestånden kan det bli aktuellt med röjning och gallring.

7. Bevarandestatus idag

7.1 Bevarandestatus för området

Bevarandestatusen för området som helhet bedöms vara gynnsam, förutom för de delar med ungskog som finns i delar av området. Dessa områden bedöms dock kunna utvecklas till Västlig taiga på sikt.

7.2 Bevarandestatus för arter och naturtyper

Tabell 5. Bevarandestatus hos ingående naturtyper och art

Naturtyp/art	Bevarandestatus
9010 Västlig taiga	Huvudsakligen gynnsam
7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	Gynnsam
1951 Sötgräs	Gynnsam

8. Övervakning och uppföljning

Övervakning och uppföljning av områdets utpekade naturvärden kommer att följas upp inom ramen för ett nationellt uppföljningsprojekt.

Referenser

Länsstyrelsen i Gävleborg, 1999. Värdefulla skogar i Gävleborg. Länsstyrelsen i Gävleborg 1999:4.

